

Bergens Skog- og Træplantningsselskap

Beretning om virksomheten i 2017 – Selskapets 149. år

Bergens Skog- og Træplantningsselskap 2017

Beretning om virksomheten Selskapets 149. år

Side 4–5

**Styrets informerer
om regnskapet for 2017**

Side 6–14

Regnskap for 2017

Side 15

Styreleder har ordet

Side 17–35

Om virksomheten i 2017

Side 37

**Oppstemten
– «Signalstien» mot Byfjellene**

Side 39–40

Hva betyr fjellet for meg?

Side 43–48

Med skogen på veggen

Side 51–59

**Byfjellene
– ikke bare fryd og gammen**

Side 60–61

**Dugnadsgjengen feiret 20-årsdag
i november**

SAGEN

ØVRE BLEKEN GÅRD

Fløyveien 1

Tlf. 55 31 49 90 – Mob. 992 50 125

Postadresse:

POSTBOKS 116, SANDVIKEN

5812 BERGEN

www.byfjellskogene.no

Redaksjon:

JO GJERSTAD

JØRGEN FRØNSDAL

ØIVIND ØVREBOTTEN

ERLING BIRKELAND

Opplag: 2.250

Fotografer:

ØØ: Øivind Øvrebotten

EI: Erik Ingvaldsen

BT: Bergens Tidende

EB: Erik Berglund

TI: Trygve Indrelid

JL: Jørn Lekve

TH: Trygve Hillestad

Forsidefoto: Trylleskogen, høst. – Foto: ØØ

Grafisk tilrettelegging: JO GJERSTAD

Produksjon: BODONI

SELSKAPETS ÅRSMØTE

holdes torsdag 26. april 2018 kl. 18.30

PÅ FLØIEN FOLKERESTAURANT

Gratis Fløibane klokken 18.00 og 18.15 fra Nedre stasjon
mot fremvisning av årsberetning i billettluken.

Dagsorden

1.
Valg av møtedirigent, referent og to stk.
til å signere protokollen

2.
Styrets årsberetning for 2017

3.
Årsregnskap for 2017

4.
Fastsettelse av kontingent 2019

5.
Innkomne saker

6.
Valg av styremedlemmer
På valg er:
Styreleder Erling Birkeland
Styremedlem Anne Kristin Irgens
Styremedlem Gunnar Knudsen

7.
Valg av valgkomité

I tilknytning til årsmøtet vil

forlagsredaktør

Jo Gjerstad

kåsere over

*Glimt fra Skogselskapets historie
gjennom 150 år*

Velkommen

STYRET INFORMERER OM REGNSKAPET FOR 2017

Fra og med 2018 er det ikke lengre påkrevd å avgi en formell styrets årsberetning for små selskaper eller stiftelser i tilknytning til regnskapsavleggelsen. Det anbefales i stedet at styrene gir en mer fri orientering i tilknytningen til årsregnskapet. Styret har valgt å følge denne anbefalingen.

I tilknytning til regnskapet ønsker styret å kommentere regnskapseffekten av prosjekt Oppstemten. Dette prosjektet påvirker i stor grad stiftelsens regnskap i de årene Oppstemten er under bygging.

Stiftelsen er byggherre for prosjekt Oppstemten, trappestien mot Ulrikens topp. Oppstemten ble påbegynt i 2016 og skal etter planen avsluttes i 2018. Oppstemten skal overrekkes til bergenserne ved Bergen Kommune som en gave når den er ferdig bygget.

Prosjekt Oppstemten er bokført i stiftelsens regnskaper fortløpende ved at prosjektets inntekter (gaver, mva-refusjon o.l.) er ført som inntekt mens årets prosjektkostnader er ført som kostnad. For 2016 var effekten på stiftelsens regnskap at dette ga et positivt resultatbidrag på kr 215.152,-. I 2017 var effekten omvendt da produksjonskostnadene dette året var betydelig større enn de prosjektinntektene som kom inn. I 2017 har Oppstemten bidratt negativt med kr 1.405.367,- til årsresultatet for stiftelsen.

Når 2018 skal gjøres opp blir regnskapsmetodikken den samme. Dersom det samlede prosjektresultat for 2016–2018 går i balanse vil således Oppstemten i 2018 bidra positivt til årsresultatet i stiftelsen.

Per 31.12.2017 var situasjonen at Oppstemten samlet fra prosjektets start hadde registrert innbetalt inntekter på kr 6.510.890,- og kostnader på kr 7.701.105,-. Det akkumulerte regnskapsresultatet for prosjektet er således per 31.12.2017 negativt med kr 1.190.215,-.

Regnskapet viser de faktiske innbetalinger til prosjektet. Ut over disse er mottatt flere tilsagn på pengegaver fra eksisterende og nye givere. Styret arbeider kontinuerlig med å sikre tilstrekkelig finansiering for å gjennomføre siste etappe av Oppstemten i 2018.

Nedenfor sammenstiller vi årsresultatene for stiftelsen med og uten prosjekt Oppstemten:

	2016	2017
Årsresultat før skatt	kr - 365.377,-	kr - 1.284.366,-
Effekten av Oppstemten	kr + 215.152,-	kr - 1.405.367,-
Årsresultat før skatt uten Oppstemten	kr - 580.529,-	kr + 121.001,-

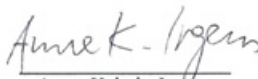
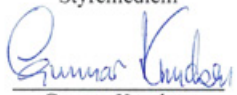
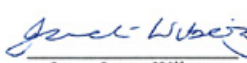
Oppstillingen viser at den ordinære virksomhet i stiftelsen (uten Oppstemten) i 2017 gikk med et lite overskudd.

Oppdatert informasjon om prosjekt Oppstemten vil bli gitt på stiftelsens medlemsmøte i april.

Styret viser forøvrig til «Beretning om virksomheten i 2017» der det gis en bred orientering om stiftelsens og datterselskapets virksomhet tilsvarende som for de foregående år.

Bergen, 6. mars 2018

Styret i Stiftelsen Bergens Skog- og Træplantningsselskap

 Erling Birkeland Styreleder	 Tor Vadheim Fossen Styremedlem	 Geo A. Wilson Styremedlem
 Anne Kristin Irgens Styremedlem	 Gunnar Knudsen Styremedlem	 Janet Lucy Wiberg Styremedlem
	 Tom Tellefsen styremedlem	

Resultatregnskap pr. 31. desember 2017

Bergens Skog- og Træplantningsselskap

Driftsinntekter og driftskostnader	Note	2017	2016
Salgsinntekt		418 417	993 183
Andre driftsinntekter	8	7 536 123	7 875 933
Sum driftsinntekter		7 954 540	8 869 117
Varekostnad	9	6 174 212	6 315 043
Lønnskostnad	4	618 981	670 299
Ordinære avskrivninger	2	556 555	564 918
Andre driftskostnader	4	1 900 086	1 710 281
Sum driftskostnader		9 249 835	9 260 540
Driftsresultat		- 1 295 295	- 391 424
Finansinntekter og -kostnader			
Renteinntekter		17 659	28 564
Andre finansinntekter		672	0
Rentekostnader		7 403	2 517
Resultat av finansposter		10 929	26 047
Ordinært resultat før skattekostnad		- 1 284 366	- 365 377
Skattekostnad på ordinært resultat	8	42 560	64 822
Årets resultat	7	-1 326 926	-430 199
Overføringer			
Avsatt til annen egenkapital		-1 326 926	-430 199
Sum overføringer		-1 326 926	-430 199

Balanse

Eiendeler	Note	2017	2016
Anleggsmidler			
Varige driftsmidler			
Tomter og bygninger	2	4 214 857	4 501 603
Maskiner og anlegg	2	459 667	597 522
Transportmidler	2	189 944	250 112
Driftsløsøre, inventar o.l.	2	<u>10 912</u>	<u>13 888</u>
Sum varige driftsmidler		4 875 380	5 363 125
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i datterselskap	3	120 000	120 000
Investeringer i aksjer og andeler	3	<u>2 085</u>	<u>2 085</u>
Sum anleggsmidler		4 997 465	5 485 210
Omløpsmidler			
Fordringer			
Kundefordringer		761 850	764 295
Andre kortsiktige fordringer	10	709 673	2 145 058
Bankinnskudd, kontanter o.l.			
Bankinnskudd, kontanter o.l.	5	3 448 916	4 538 296
Sum omløpsmidler		<u>4 220 439</u>	<u>7 447 649</u>
Sum eiendeler		9 917 904	12 932 859
Egenkapital og gjeld			
EGENKAPITAL			
Innskutt egenkapital			
Grunnkapital		<u>1 859 000</u>	<u>1 859 000</u>
Sum innskutt egenkapital		1 859 000	1 859 000
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital		6 781 466	8 108 392
Sum opptjent egenkapital		<u>6 781 466</u>	<u>8 108 392</u>
Sum egenkapital	7	8 640 466	9 967 392
GJELD			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 065 202	2 192 962
Betalbar skatt	8	42 560	75 813
Skyldige offentlige avgifter		52 258	530 186
Annen kortsiktig gjeld		<u>117 419</u>	<u>166 506</u>
Sum kortsiktig gjeld		1 277 438	2 965 467
Sum gjeld		1 277 438	2 965 467
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		9 917 904	12 932 859

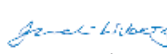
Bergen, 6. mars 2018

Styret i Bergens Skog- og Træplantningsselskap

Erling Birkeland
styremedlem

Geo Wilson
styremedlem

Gunnar Knudsen
styremedlem

Janet Lucy Wiberg
styremedlem

Anne K. Irgens
styremedlem

Tor Vadheim Fossen
styremedlem

Tom Tellefsen
styremedlem

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven. Det er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder og god regnskapsskikk for små foretak.

Hovedregel for vurdering og klassifisering av eiendeler og gjeld

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen et år er uansett klassifisert som omløpsmidler. Ved klassifisering av kortsiktig og langsiktig gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, men nedskrives til virkelig verdi når verdifallet forventes ikke å være forbigående. Anleggsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives planmessig. Langsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Langsiktig gjeld oppskrives ikke til virkelig verdi som følge av renteendring.

Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt mottatt beløp på etableringstidspunktet. Kortsiktig gjeld oppskrives til virkelig verdi som følge av renteendring.

Enkelte poster er vurdert etter andre regler og redegjøres for nedenfor.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler med anskaffelseskost over kr 15.000, avskrives over forventet økonomisk levetid.

Aksjer og andeler i datterselskap

Investeringer i datterselskap er vurdert etter kostmetoden. Det benyttes prinsippet om laveste verdi av historisk kost og virkelig verdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene.

Pensjon

Pensjonsordninger finansiert via sikrede ordninger er ikke balanseført. Pensjonspremien anses i disse tilfeller som pensjonskostnad og klassifiseres sammen med lønnskostnader.

Inntektsføring og kostnadsføring

Inntekter regnes som opptjent når betingelsene for å motta inntektene er oppfylt og det er rimelig sikkerhet for at man vil motta inntektene. Gaver inntektsføres i sin helhet når de mottas, tilsvarende for tilskudd såfremt det ikke foreligger betingelser tilknyttet disse. I så fall bokføres mottatte tilskudd som tilskuddsgjeld inntil betingelsene for å motta inntektene er oppfylt. Kostnader regnskapsføres når kostnaden er påløpt, uavhengig av om det er mottatt faktura for kostnaden og uavhengig om kostnaden faktisk er betalt.

Dugnadsinnsats

Det utføres en ikke ubetydelig dugnadsinnsats av stiftelsens dugnadsgjeng. Dette resultatføres ikke, men den estimerte verdien av dugnadsinnsatsen vises i noteopplysningene, da stiftelsen ønsker å synliggjøre verdien av dette arbeidet.

Note 2. Anleggsmidler

	Bygninger og tomter	Maskiner og anlegg	Driftsløsøre, inventar ol.	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01.17	5 977 362	2 638 681	64 006	8 680 049
+ Tilgang kjøpte anleggsmidler		67 920		67 920
= Anskaffelseskost 31.12.17	5 977 362	2 706 601	64 006	8 747 969
Akkumulerte avskrivninger 31.12.17	1 762 505	2 056 990	53 094	3 881 845
= Bokført verdi 31.12.17	4 214 857	649 611	10 912	4 875 380
Årets ordinære avskrivninger	286 746	266 833	2 976	556 555
Økonomisk levetid	8–50 år	3–7 år	5 år	

Stiftelsen er gitt eiendomsrett til kunstverket «De blå hestene» som er plassert på Fløyen.

I tillegg til de bokførte anleggsmidler så innehar stiftelsen eiendomsrett til tomter og bygninger som ikke er balanseført.

Note 3. Aksjetabell

	Eierandel i %	Anskaffelse kost	Balanseført verdi
Byfjellskogene*	100	120.000	120.000
Fløibanen AS 1 aksje			100
Storebrand ASA ord 397 aksjer			1985
Sum			2085

Byfjellskogene har forretningskontor i Bergen. Stemme-andel er 100%.

Egenkapital pr 31.12.2017 er kr 109 982,- resultat for 2017 er positivt med kr 4 623,-. Det er ikke utarbeidet konsernregnskap i henhold til reglene for små foretak.

Vedlagt følger hovedtall Byfjellskogene AS

	2017	2016
Driftsinntekter	3 870 700	4 333 463
Driftskostnader	3 867 814	4 391 455
Resultat av finansposter	1 737	-569
Skattekostnad	0	0
Årsresultat	4 623	-58 562

Note 4. Lønnskostnader og ytelser, godtgjørelser til daglig leder, styret og revisor

Lønnskostnader	2017	2016
Lønninger	466 113	459 244
Arbeidsgiveravgift	74 034	91 843
Pensjonskostnader	0	41 080
Andre ytelser	78 834	78 132
Sum lønnskostnader	618 981	670 299

Selskapet har i 2017 sysselsatt 0,8 årsverk.

Pensjonsforpliktelser

Selskapet er pliktig til å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Ytelser til ledende personer	Daglig leder	Styret
Lønn	464 825	0
Pensjonskostnader		0
Annen godtgjørelse	14 029	0
Sum	478 854	0

Pensjon

Stiftelsen har pensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Pensjonsforpliktelsen er ikke balanseført, og den årlige pensjonspremien anses som årets pensjonskostnad. Kostnaden inngår i posten andre personalkostnader.

Revisor

Kostnadsført revisjonshonorar for 2017 er kr 39 000,- eks mva.
Annen bistand kr 36 796,- eks. mva

Note 5. Bundne midler

Av inntående bankinnskudd er det bundne midler (skattetrekkskonto) kr 28 730,-. Skatetrekk for 6 termin 2017 utgjør kr 28 730,-.

Note 6. Dugnad

Beregnet verdi medlemmers dugnadsinnsats er samme for 2017 kr 1 500 000,- som for 2016 kr 1 500 000,-.

Note 7. Egenkapital

	Grunnkapital	Annen egenkapital	Sum EK
Pr 01.01.2017	1 859 000	8 108 392	9 967 392
Årets resultat		-1 326 926	-1 326 926
Kapital 31.12.2016	1 859 000	6 781 466	8 640 466

Grunnkapitalen på kr 1 859 000,- består av testamentariske fond gitt til stiftelsen frem til overgang til næringsdrivende stiftelse i 2008.

Note 8. Andre Inntekter

Andre inntekter	2017	2016
Rammeavtale Bergen Kommune	1 796 930	1 796 930
Medlemskontigent	278 025	392 500
Andre inntekter inkl. Byfjellslauget	603 990	617 444
Inntekter eiendommene	459 377	544 952
Inntekter vedr. utleie mv. til Byfjellskogene	607 200	351 500
Andre gaver, tilskudd mv.	3 790 601	4 172 607
Totalt	7 536 123	7 875 933

Stiftelsen er skattepliktig for leieinntekter, fratrullet kostnader knyttet til leieobjekter.

Den skattepliktige nettoinntekten for 2017 er på kr 121 039,- som utgjør en betalbar skatt på kr 29 049,-. Betalbar skatt inkludert formueskatt er kr 42 560,- for 2017.

Stiftelsen mottok i 2012 en testamentarisk gave kr 4 740 698,- fra Nils Edvard Marthinussen. Gaven forvaltes i et eget legat hvor avkastningen skal gå til vedlikehold av tur og gangstier på Fløy- og Midtfjellet. I 2017 er det utdelt gave fra legatet på kr 95 000.

«OPPSTEMTEN»

I oppstillingen over er det inntektsført kr 2 615 380,- under «Andre gaver, tilskudd mv» som er mottatte gaver vedrørende «Oppstemten». Regnskapet er som følger:

Inntekter	kr 2 615 380,-
Kostnader	kr 4 020 747,-
Netto	kr -1 405 367,-

Note 9. Varekostnad

Fra og med år 2012 er all tilrettelegging for friluftsliv, vegstasjonsrydding, hogst og skogskjøtsel samt vedlikehold av vei foretatt av Byfjellskogene AS. Dette utgjør kr 1 797 000,- i 2017.

Note 10. Fordring/Gjeld på nærstående

Bergens Skog- og Træplatningsselskap har fordring på Byfjellskogene AS pr 31.12.2017 på kr 507 943,-.

KPMG AS
Kanselveien 11
Postboks 4 Kristianborg
5822 Bergen

Telephone +47 04063
Fax +47 55 32 11 66
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til styret i Bergens Skog- og Træplantningsselskap

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Bergens Skog- og Træplantningsselskaps årsregnskap som viser et underskudd på kr 1 326 926. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av stiftelsens finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlaget for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av stiftelsen slik det kreves i lov og forskrift, og har oppfylt våre øvrige etiske plikter i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av all informasjon i årsrapporten, inkludert frivillig proforma konsolidert regnskapsoppstilling i form av resultatregnskap og balanse for Bergens Skog- og Træplantningsselskap og Byfjellskogene AS, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets ansvar for årsregnskapet

Styret (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til stiftelsens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en

Offices in:

KPMG AS, a Norwegian limited liability company and member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.

Stattdisutnevnte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Oslo	Finland	Moskva	St. Petersburg
Ålesund	Frankrike	München	Toronto
Bergen	Italia	Oslo	Trondheim
Birda	Kroatia	Sandnessjøen	Tyngstad
Drammen	Kristiansand	Stavanger	Ålesund

revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utover vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av stiftelsens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om stiftelsens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at stiftelsen ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvisende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

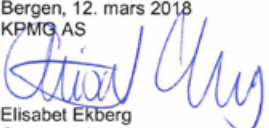
Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*, mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av stiftelsens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Konklusjon om utdeling og forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000, *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*, mener vi stiftelsen er forvaltet og utdelinger er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Bergen, 12. mars 2018
KPMG AS

Elisabet Ekberg
Statsautorisert revisor

Proforma konsolidert og sammendratt regnskap for BS&T og Byfjellskogene AS

	2017	2016
Resultatregnskap		
Sum driftsinntekter	8 348 610	10 805 579
Sum driftskostnader	9 641 019	11 254 995
Driftsresultat	- 1 292 409	- 449 416
Netto finansresultat	12 666	25 478
Ordinært resultat før skatt	- 1 279 743	- 423 938
Skatt	42 560	64 822
Årets resultat	- 1 322 303	- 488 760
Overført fra egenkapital	- 1 322 303	- 488 760
Balanse	2017	2016
Eiendeler		
Anleggsmidler		
Varige driftsmidler	4 875 380	5 363 125
Finansielle anleggsmidler	2 085	2 085
Sum anleggsmidler	4 877 465	5 365 210
Omløpsmidler		
Fordringer	1 308 710	3 470 134
Bankinnskudd mv	4 362 545	4 797 577
Sum omløpsmidler	5 671 255	8 267 710
Sum eiendeler	10 548 720	13 632 920
Egenkapital og gjeld		
Egenkapital	8 630 448	9 952 751
Kortsiktig gjeld	1 918 272	3 680 169
Sum egenkapital og gjeld	10 548 720	13 632 920

GRATULERE MED DAGEN!

I år fyller Bergen Skog og Træplantningsselskap 150 år. Visjonene og gløden lever fortsatt. Selskapet har i alle disse årene vært en pådriver for å bygge og vedlikeholde veier, stier og utsiktsplasser for å få mennesker opp i Byfjellene, samt plante, hogge og pleie skogen.

I 2017 åpnet vi Hellemyrstien, turveien i Eidsvågsskogen, og i år vil vi overrekke Oppstemten til Bergenserne gjennom Bergen kommune; Jubileumsgaven til alle som setter pris på Sherpaenes fantastiske arbeid. Da er et tre års byggeprosjekt på over ti millioner til ende.

Driften av Skogselskapet har forandret seg mye de siste årene. Selskapet sin egeninnsats ved skogshogst er blitt svært redusert. Større hogstjobber blir gjort av innleide skogsentreprenører. Mesteparten av egeninnsatsen med skogskjøtsel er pleie av naturskogen, fjerne trebrekk og åpne skogen, her er det mye arbeid. Tradisjonell tømmerhogst kun med motorsag og framkjøring med traktor, er på de fleste stedene i Naturparken ikke lønnsomt. Vei-vedlikehold, vedlikehold av benkene og grindverksbygg tar mer og mer av ressursene

Da Skogmesteren våren 2017 medelte at han skulle gå av med pensjon ved årsskiftet, har vi forgjeves forsøkt å finne en som kunne fylle hans sko. Samtidig er det en diskusjon om vi trenger en daglig leder med høyere skogfaglig utdanning til å lede Selskapet. Hovedfokuset er dreid fra vanlig skogskjøtsel til andre gjøremål. Framtidsutsiktene forsterker at det er der vi bør ha fokus. Spisskompetansen på det skogfaglige kan kanskje leies inn?

I skrivende stund har vi ikke ansatt ny Skogmester etter Jørgen Frønsdal. Styreleder og en ansatt har etter forespørsel fra styret påtatt seg ansvaret med å lede selskapet sammen inn i jubileumsåret. Jeg vil takke Jørgen med innsatsen i Skogselskapet og ønske han lykke til med pensjonisttilværelsen.

Erling Birkeland, styreleder

Foto: ØØ

Storevannet på Sandviksfjellet

De er til dels ganske bratte, liene som strekker seg fra Munkebotn, via Storevannet, til Rundemansplatået. Overalt i det varierende landskapet er det et nett av spennende fotstier. De fører langs bekker og småvann, gjennom skogholt og bærlyngbakker, over myrer og snaufjell. Og overalt konkurrerer store utsyn og intim idyll om turgangerens oppmerksomhet. Her ser man østover mot Kvitebjørnen fra Storevannets demning.

*At vandre og tænke på intet og alt,
og drikke den kryrdede Luft,
det er vel en fryd som kan live en sten
og bringe en Nar til fornuft.*

Slik sang Kristoffer Randers (1851–1917) for 125 år siden, og vi stemmer i med ham.

Bergens Skog- og Træplantningsselskap har fått anledning til å disponere denne annonsesiden til eget formål, og Selskapet sender derfor sin takk til

A/S Bergens Elektriske
Færgeelskab

BERETNING OM VIRKSOMHETEN I 2017

Årsmøtet ble holdt 27. april på Fløirestauranten. Styrets leder Erling Birkeland ønsket de 65 frammøte velkommen.

Tore Tollefsen ble valgt til ordstyrer og Jørgen Frønsdal til referent. Til å underskrive møteprotokollen ble Erik Ingvaldsen og Atle Liland valgt.

Beretningen om Selskapets virksomhet for 2016 ble presentert.

Styret orienterte sammen med skogmester om aktuelle saker som Selskapet arbeider med. Dette var blant annet grusing av veiene, lyssetting av den nye veien over Eidsvågskjellet og status for Selskapets legater. Trappestien til Ulriken og planene for jubileumsfeiringen i 2018 ble presentert. Også de økonomiske rammebetingelsene for Stiftelsen var et sentralt tema.

Styrets leder gikk deretter gjennom regnskap, styrets årsberetning og revisjonsberetning for 2016.

Årsberetning og årsregnskap ble enstemmig godkjent. Kontigenten for 2018 ble fastsatt til 300 kr.

Øivind Øvrebotten fra valgkomiteen ledet valget. Som styreleder ble Erling Birkeland gjenvalgt.

Som styremedlemmer ble Geo Wilson, og Tor Fossen gjenvalgt. Tom Tellefsen ble valgt som nytt styremedlem.

Etter dette består styret i selskapet av: Erling Birkeland – styreleder, styremedlemmene Tor Fossen, Tom Tellefsen, Geo Wilson (nestleder), Anne K. Irgens, Gunnar Knudsen og Janet Wiberg (repr. for Bergen kommune) med personlig varamedlem Trond Wathne Tveiten (repr. for Bergen kommune).

Som valgkomite ble Gunnar Alsaker (etter innstilling fra valgkomiteen) og Øivind Øvrebotten (etter innstilling fra styret) valgt. Styret oppnevner siste medlem av valgkomiteen.

Etter årsmøtet holdt administrerende direktør i Fløibanen A/S – Anita Nybø et innlegg med tema: «Fra Fløibane og utsikt – til aktivitet og lekegrind.»

Planting/rydding

I 2017 ble det plantet 250 normanna (abies nordmanniana) og 250 arizona (picea arizona), og 50 nobeledelgran (abies procera). Disse skal bli til juletre/pyntegrønt med tiden. Det ble plantet langs Hans Mos vei.

Flere mindre skogområder ble ryddet og stelt i løpet av året. I første rekke prioriterer vi områdene nær spaserveier og turstier. Men også andre områder blir ryddet, der det er et potensiale for å få fram kvalitetsskog.

Hogst

I 2017 ble det totalt avvirket 400 m³ gran/sitkagran for salg. Virket ble omsatt gjennom Vestskog SA. Kjøpere var hovedsakelig Granvin Bruk, og skogsindustrien i Tyskland og Sverige.

Det har vært en rekke stormer de siste årene, som fører til vindfall og trebrekk. Spesielt utsatt er skogsområdene med vinder fra nordvestlig kant. Området langs Tippetue bærer nå preg av dette, med flere ustabile bestandskanter. Over tid vil området bli temmelig glissent for skog. Så langt har vi ikke valgt å tilplante de åpne områdene. Naturlig foryngelse av lauv- og barskog vil etterhvert prege noen av disse områdene. Dette kan estetisk bli like vakkert som et homogent barskogfelt av gran/lerk.

I tillegg ble det avvirket 70 m³ tømmer til eget sagbruk, og om lag 30 m³ til produksjon av ved. All hogst og framdrift ble utført av ansatte i Byfjellskogene A/S. Total hogst i 2017 ble etter dette 500 m³. Storparten av virket til egne sagbruk blir brukt til stimateriell, grindverksbygg og materialer til vedlikehold av bygg og anlegg. Noe ble også lagt ut for salg.

Bøketrærene langs Fløyveien og Fløysvingene ble plantet for 130 år siden. De har etter hvert blitt noen kjemper – som pryder Fjellsiden med sitt fargespill fra tidlig mai da de første grønne knoppene spretter – til flotte høstfarger i oktober.

Det er kjent at bøketrær kan bli 400 år gamle. Dessverre må vi registrere at flere bøketrær i vårt område er preget av soppangrep – med redusert bladkrone, barksvelling og i dårlig tilstand. I sterk vind faller ofte grove og tunge greiner på bakken. Bruk av veiene blir derfor fort en risikosport. Årlig fjerner vi derfor de svakeste trærne.

Veier og stier

Periodevis kom det mye nedbør i 2017. Dette gjorde betydelige skader på Selskapets mange veier, selv om Dugnadsgjengen, Selskapets ansatte og andre kontinuerlig jobber med å holde grøfter og stikkrenner åpne og rene for kvist og kvast. Vi har de senere år skiftet ut mange stikkrenner til større dimensjoner. Dermed har vi unngått de store skadene. Men vi har fortsatt flere stikkrenner som trenger å skiftes.

Arbeid i Fløisvingene i mars 2017.

Foto: ØØ

Høst – tåke på Fløyen i oktober.

Foto: ØØ

▲ Skogmester Jørgen Frøndsdaal, stortingsrepresentant Kjersti Toppe (Sp) og Christian Rieber sto for åpningen av Hellemyrstien og Hellegrind.

► Siden den høytidelige åpningen av Hellemyrstien og Hellegrind foregikk på Eidsvågsfjellet, var det naturlig at Tore Tollefsen og Trygve Greve, gamle trommeslagere fra Fjeldets Bataljon, sto for det kulturelle innslaget. Samtlige tilstedeværende kunne bekrefte at ingen av dem hadde glemt gamle kunster. Trommeslagere er som vin, de blir bare bedre og bedre etter som årene går.

Foto: ØØ

Hovedarbeidet i 2017 var arbeid på Nordre Kamvei, Tippetue, og ikke minst bakkemurene i Fløisvingene. Sistnevnte vei ble ferdig bygget i 1897, med flotte vei/bakkemurer der den slynger seg opp fjellsiden. Transport og nedbør fører til at murene siger ut. Jevnlig blir det derfor behov for å restaurere murene. Dette er et tidkrevende arbeid, ikke minst siden det må taes hensyn til de mange turgåere.

Trevelt etter uvær gjorde også i 2017 endel skader på rørgjerdene i Tippetue–Fløisvingene og Hesteborgveien.

Den nye skogs/turveien over Eidsvågsfjellet, mellom vanntårnet som ligger øverst i Øyjorden og Langevann i Munkebotn, ble åpnet høsten 2017. Med trommeslagning og besøk av Øyjorden barnehage – foretok stortingsrepresentant

Kjersti Toppe den høytidelige åpningen av «Hellemyrstien», som er blitt det offisielle veinavnet. Den gamle luftekanalene til Eidsvåg tunnelen som lå langs veien ble heldigvis fjernet av Statens Vegvesen. Den var ikke noe vakkert syn.

I Skomakerdalen tok arbeidet til med en tursti som vil føre opp til Granbakkedårnet. Den vil også ha til hensikt å skjømte skogen på en bedre måte.

På oppdrag fra Bergen kommune – idrettsservice – ble partier av Lysløypen på Midtfjellet gruset. Etter dette er den nå betydelig lettere å preparere som skiløype.

I sum ble det således i 2017 lagt ned betydelige ressurser med veier og stier. Foruten arbeidsinnsatsen, utgjør innkjøp av grus til 100 000 kr en betydelig kostnad. Men dette er jo et av kjerneområdene for virksomheten vår, og er noe alle brukere av Naturparken setter stor pris på.

Skilt/benker/rastehytter

Nye turskilt etter den nasjonale skiltstandarden er nå satt opp i hele vårt forvaltningsområde.

I 2017 ble også skilt satt opp på Vareggen og deler av Vidden mot Ulriken. Bergen kommune v/ Byfjellsforvalteren er ansvarlig for dette. Det praktiske arbeidet ble utført av Skogselskapet. Skiltplanen er utarbeidet med representanter fra Bergen kommune, Fløibanen, Bergen og Hordaland Turlag, Skogselskapet og grunneierlagene i området.

Langs den nye veien over Eidsvåg fjellet er det – med støtte fra G.C. Rieberfondene – satt opp et nytt grindverk som har fått navnet «Hellegrind». Kontinuerlig og årlig vedlikehold av bord, benker, gapahuker og grindverk er som vanlig utført i 2017.

Litt om selskapets eiendommer

• Øvre Bleken gård

Det gamle våningshuset og høyloftet på Øvre Bleken gård blir brukt til utleie. Byggene ligger som « perler » i Fjellsiden. Mange ser disse som attraktive å leie til små og store arrangement. I 2017 er det utført mye vedlikehold, som maling og skiftning av kledningsbord

• Nybygget

Bygget inneholder kontorer, garderober, pause/møterom og garasjer.

• ***Fjellveien 34, 36 – Festetomter Solheimslie***

Både Fjellveien 34 og 36 er utleid. Festeavtalene vi har i Solheimslie gir årlig en pen inntekt til drift av Selskapet.

Styrets arbeid

Erling Birkeland og Geo A. Wilson har fungert som henholdsvis leder og nestleder i styret.

Det har i løpet av året vært avholdt ni styremøter og en befaring.

Årets befaring var lagt til trappestien – Oppstemten på Ulriken – 8. juni.

Mye av styrets arbeid ble som vanlig gjort i komiteene, og verdifullt dugnadsarbeid er utført gjennom deres virke.

Selskapet har følgende komiteer som rapporterer til styret:

Friluft- og medlemskomiteen sitt mandat er todelt:

- 1) Arbeide med medlemsverving og medlemstiltak, guidede turer og internettider.
- 2) Arbeide med friluftstiltak med særlig vekt på turveier/stier og rekreasjonsmuligheter. For barn skal det spesielt arbeides med muligheter for lek på ski og med akrobatikk.

MEDLEMMER: Anne K. Irgens, Geo A. Wilson, Gunnar Knudsen, Tor Fossen.

Foruten drift av nettsidene/facebook (www.byfjellskogene.no), har komiteen vært ansvarlig for fire guidede turer i 2017 (se eget pkt.).

Dugnadskomiteen, som skal legge til rette for dugnadsarbeid.

MEDLEMMER: Børre Liland, Erik Ingvaldsen, Tore Tollefsen, Hans Jakob Egeberg.

Komiteen leder Dugnadsgjengen, som i 2017 har hatt nok et meget aktivt år (se eget pkt.)

Skogkomiteen med følgende mandat:

- a) Komiteen skal være styrets rådgiver i skogfaglige spørsmål.
- b) Sammen med skogmester skal komiteen se til at Selskapet følger vedtatte standarder for et bærekraftig skogbruk, slik det framgår av Norsk PEFC standard.
- c) Komiteen skal utarbeide forslag til områdevis driftsplaner i tråd med Selskapets overordnede strategier og skogbruksplan.

Kveld på Fløyen.

Foto: ØØ

Kveldsolhytten på Ulriken.

Foto: ØØ

MEDLEMMER: Bernt Håvard Øyen, Axel Ingvaldsen, Tormod S. Jacobsen

Komiteen har gjennom året kommet med innspill/råd til styret og skogmester på skogfaglige spørsmål.

Kulturminnekomiteen med følgende mandat:

- Arbeide med registrering, vern og restaurering av kulturminner i Selskapets forvaltningsområde, herunder bygningsrester, veianlegg, demninger og andre spor av menneskelig aktivitet. Utarbeide kostnadsoverslag og forslag til finansiering og framdrift for de enkelte prosjekter.

MEDLEMMER: Erling Birkeland, Dag Sletten, Øivind Øvrebotten, Jørgen Frønsdal.

Hovedfokus i meldingsåret har vært restaurering av de gamle grunnmurene på Kobbeltvedt. Over tid har disse gradvis blitt dårligere, som medførte en fare for at de skulle bryte helt sammen. Under ledelse av siv.ing Per Bjørkhaug fra Dugnadsgjengen, ble det våren 2017 gjort et skikkelig sikringsarbeid. Arbeidet ble gjort med støtte av kulturmidler, Bergen kommune.

Byantikvaren ga oss dessuten gode råd og veiledning.

Det ble i 2017 satt i gang arbeid med å lage en «krigsminne-løype» på Rundemannen/Blåmannen. Historiker Svein-Erik Grieg-Smith tar også del på dette arbeidet. Det er allerede samlet inn masse historisk stoff og relevante bilder fra området.

Øvre Bleken-komiteen med følgende mandat:

- Vern og restaurering av den historiske bygningsmassen som Selskapet eier. Hovedbygning, våningshus og løe på Øvre Bleken – skogmesterbolig i Fjellveien 36, Fjellveien 34 samt bygninger på Fløyen. Foreslå bruk av bygningene som er i tråd med Selskapets ånd og formålsparagraf. Utarbeide kostnadsoverslag og forslag til finansiering og framdrift for de enkelte prosjekter.

MEDLEMMER: Tore Tollefsen, Arne Sælen, Jo Gjerstad, Børre Liland, Axel Ingvaldsen, Gunnar J. Alsaker, Janet Wiberg.

Vår ivrige Dugnadsgjeng har i 2017 restaurert Stallen på Fløyen. Her det blitt et tidsmessig flott oppholdsrom, samt at murene er pusset og slemmet. Skogmesterboligen – Fjellveien 36, ble renoverert innvendig i 2017, og har fått en mer tidsmessig romløsning

Årsmeldingskomiteen med følgende mandat:

- Hente inn rapporter fra komiteene samt regnskap og årsmelding fra styret. Sørge for at medlemmene får årsmeldingen i god tid før årsmøtet, og så langt som mulig krydre årsmeldingen med artikler fra Byfjellene og skaffe støtteannonser til trykksaken.

Befaring på Kobbeltvedt.

Foto: ØØ

MEDLEMMER: Jo Gjerstad, Jørgen Frønsdal, Erling Birkeland, Øivind Øvrebotten.

Historiekomiteen med følgende mandat:

- a) Å samle inn internt og eksternt historiestoff om Selskapet, spesielt fra 1993 og fremover. Lage system for arkivering slik at også dagens historie lett kan ivaretas.
- b) Arbeide frem mot utgivelse av en bok om Selskapet til 150-års markeringen; innhold, forfattere og finansiering.
- c) Planlegge markeringen av Selskapets 150 års historie.

MEDLEMMER: Erik Næsgaard, Erling Birkeland, Gunnar J. Alsaker, Jo Gjerstad, Dag Sletten, Jørgen Frønsdal.

Komiteen har i 2017 hatt fokus på arbeidet jubileumsboken, der Frode Ulvund er forfatter.

Det er Bodoni Forlag v/Jo Gjerstad som skal stå for produksjon av boken.

Innsamling av eksterne midler gjør at produksjonskostnadene langt på vei er fullfinansiert.

I løpet av beretningsåret var antall trinn i Oppstemten kommet opp i 900.

Foto: ØØ

Trappestien – Oppstemten

Arbeidet med trappestien til Ulriken fortsatte for fullt i 2017. Sherpane fra Nepal tok til i mai måned. Gjennom hele sommeren fram til slutten av oktober var en arbeidsgruppe på 4–6 sherpaer på plass i trappen. Totalt er det nå bygget om lag 900 trinn, et utall meter med vann renner og grøfter. Trappestien er blitt et meget populært tiltak, som får mye oppmerksomhet, og er tydeligvis blitt en suksess.

Dugnadsgjengen

Den 32 mann store dugnadstroppen har lagt bak seg nok et år med stor aktivitet med totalt vel 5300 arbeidstimer. Skogsrydding er den prioriterte arbeidsoppgave dette år som tidligere år. Et stort felt rundt Revurtjern ble ryddet for kratt. En god del trær ble også felt for å lysne det flotte terrenget i området.

Langs Skogmester Mos vei ble skogen ryddet i en 30 meters sone, helt frem til Storedikets demning. Langs denne vei ble også en rekke koller ryddet i håp om at de ville bli besøkt som rasteplasser. Også langs Storevannet ble det foretatt en kraftig rydding. Spesielt langs veiens østside, fra veien og helt ned

Oppstemten nærmer seg fullføreelse.

Foto: ØØ

Den flotte strandslinjen til Storevannet er nå kommet frem i dagen.

Foto: ØØ

til vannet. Den flotte strandslinjen er kommet frem i lyset og har avdekket en rekke fine rasteplasser helt i vannkanten. Denne rydding fortsatte siden ned Skiveien til det lille Kringlediket.

Det største arbeid ble vel likevel nedlagt langs den nye vei fra Øvre Øyjorden til Langevannet. Flotte utsiktspunkter og sjarmerende koller langs traséen ble prioritert, og har gitt veien enda et pluss som turvei. Da turveien fikk sitt navn samtidig som det nye flotte grindbygg også ble navnsatt, var gjengen sentral i opplegget rundt disse festligheter. Veien fikk som kjent navnet «Hellemyrstien», og tanken bak navnet var å hedre Amalie Skram og hennes fortellinger om Hellemysrfsolket. Grindbygget fikk navnet «Hellegrind». Alt under jubel fra en fremmøtt barnehage og tilskuere forøvrig, og med stortingsrepresentant Kjersti Toppe som snorklipper.

En oppgave som Dugnadsgjengen stadig har et øye til er vedlikeholdet av alle kloppene på Fløyen og i andre områder hvor kloppene er bygget av gjengen.

Nevnes bør også at Stallen på Fløyen er restaurert av gjengens mange håndverkere, og at både våningshus og løen på Sagen har hatt besøk av denne gruppen. Nye oppgaver ser den glade gjeng frem til med glede.

Arbeid på Stallen.

Foto: EI

Ny fiskebrygge ved Langevatn er laget i beretringsåret.

Foto: EI

Guidede turer

Det ble i 2017 gjennomført fire guidede turer. Her har mange hatt gleden av å være med oss på kjente og ukjente steder, og nytt godt av våre guiders kunnskaper.

«Fuglesangturen» ble i år flyttet til Hordnesmarken i Fana 4. mai. Med fremmøte kl. 19.00 fikk deltakerne flotte opplevelser med fuglelyder og en fin skogstur. Vår fugleekspert Anders Bjordal hadde som vanlig mye å fortelle fra fugleverden.

Neste tur var 8. juni, og gikk til Oppstemten, den nye steinsatte trappestien fra Skiveien til Ulrikens topp. Med Anne K. Irgens som guide fikk de frammøtte en orientering om arbeidet i trappen, samt å se sherpane i arbeid.

24. august, inviterte Smøråsfjellets venner til tur. Christian Rieber og Einar Solheim som er to sentrale personer i vennegjengen, som i en årrekke har bidratt for å gjøre området mer tilgjengelig, var engasjerte guider.

Sesongen ble avsluttet 12. september med en høsttur i variert terreng på Fløyfjellet. Dessverre var det regn og grått i været, slik at deltakelsen var heller tynn. Guide var Erik Ingvaldsen.

Besøk-informasjon

Selskapet får jevnlig forespørsel om å være vertskap for ulike grupper som ønsker å bli orientert om arbeidet vårt i Naturparken. Slike oppdrag og besøk syntes vi er positive og hyggelige, samtidig som det bidrar til å profilere Selskapets arbeid.

På Øvre Bleken gård har vi også ofte besøk av barnehager og skoler, som benytter de flotte uteområdene. Blant annet disponerer Christi Krybbe skole et lite areal som potetåker. Barnehagen i Ladegården er og trofaste gjester.

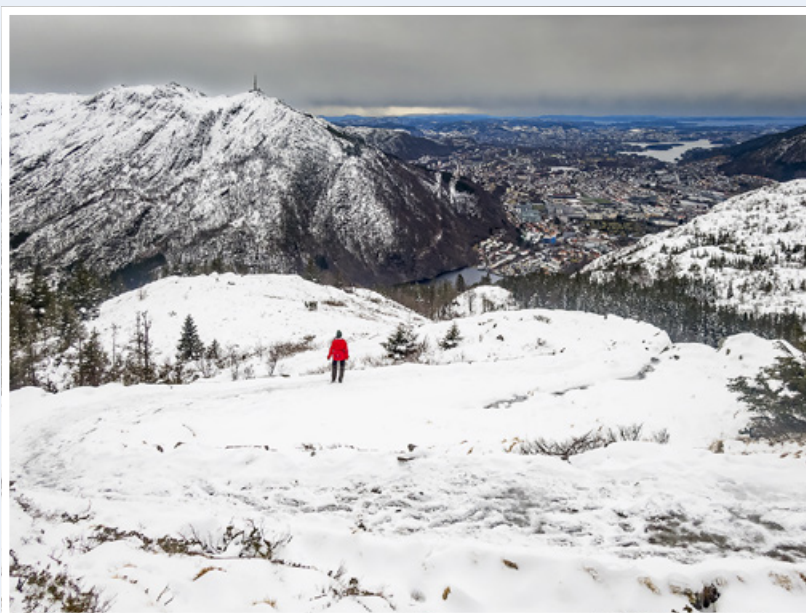
Mai Isaksen og Øistein Skålevik har i 2017 disponert Våningshuset med en fotoutstilling med flotte naturbilder fra Fløyen og andre fjellområder.

De har hatt mange besøk fra inn og utland, som har fått god informasjon om Selskapets arbeid.

Grønne lunger er mangelvare i bynære strøk. Området rundt Øvre Bleken er derfor ekstra viktig som lekeområde for barna.

Mannskapssituasjonen

Skogmesteren er den eneste tilsatte i Skogselskapet.

Vinter på Blåmanen 2017.

Foto: ØØ

Stallen på Fløyen er nå totalt restaurert.

Foto: ØØ

Byfjellskogene A/S

Byfjellskogene A/S er et heleid driftsselskap, som utfører de fleste oppgaver Skogselskapet er satt til å løse. Byfjellskogene leier driftsmidler, og lokaler av Bergens Skog- og Træplantningsselskap. Foruten deler av stillingen til skogmesteren, er Yngve Nymark, Sigurd Birkeland, Ola Tormod Presttun og Anders Borgen Brekke (tilbake fra permisjon fra 15.03.17) ansatt. Kjell Ove Lund og Bjørn Skaare har i perioder vært innleid arbeidskraft. Trond Trefall har gjennom NAV også vært knyttet til Selskapet i store deler av året.

Helse Miljø- og Sikkerhet

Det ble i meldingsåret ikke registrert noen brudd på HMS forskriftene/planen. Vi er forskånet for skader/ulykker, i første rekke takket være dyktige medarbeidere.

Legater i Skogselskapet

Nils Edvard Marthinussens legat

Legatet ble opprettet i 2013. Avkastningen av midlene skal gå til vedlikehold av tur- og gangstier på Fløy- og Midtfjellet. Legatstyret er Erik Næsgaard (leder), Gunnar J. Alsaker, Einar Marthinussen og Jo Gjerstad.

I 2017 ble det utdelt 90 000 kr fra legatet. Midlene er brukt til veivedlikehold.

Familien Loofts gave

Dette legatet ble opprettet ved dr. Axel Loofts testament av 6. juli 1955. Foruten Skogselskapet, er Bergen og Hordaland Skogselskap, og Naturvernforbundet i Hordaland med i legatet.

Legatets formål er i hovedsak å tilgodese skogplantning og /eller skogskjøtsel i Bergens distriktet og områder i Hordaland syd for Bergen, samt naturvern slik det fremgår av vedtektene for Naturvernforbundet i Hordaland. Skogmester Jørgen Frønsdal er legatstyrer.

Legatmidlene er bundet i bankrenter. Avkastningen av dette er for tiden heller dårlig, og dekker knapt utgifter til pålagt revisjon og årlig gebyr til stiftelsestilsynet.

Samarbeid med andre

I 2017 har vi fortsatt vårt gode samarbeid med Fløibanen A/S. Årets høydepunkt for Bergen og Fløyen var sykkel-VM. Temporittet med målgang på Fløyen var et av de store øyeblikkene under arrangementet. Stemningen på veiene mot platået var elektrisk, Med flotte TV-bilder til millioner av tittere verden over – fikk Bergen og – Fløyen en fantastisk reklame.

Med glede bidro Skogselskapet til at området langs løypen fra Skansemyren til Fløirestauranten var ryddet for skog og kratt – til glede for et stort antall publikum.

Fløibanen bidro ellers som vanlig med midler til vårt arbeid i Naturparken. Arbeidet består hovedsakelig av rydding av vindfall, veivedlikehold og ulike forefallende arbeider. I beretningsåret har vi også bidratt med oppsetting av et grindverk som skal nyttes som informasjonsbod. Også Fløirestauranten har vi tett og god kontakt med. Samarbeidet med de nevnte bedrifter gir en typisk vinn-vinn effekt for utvikling og bevaring av Fløyen-området.

Vår nærmeste samarbeidspartner er Bergen kommune – Bymiljøetaten, og spesielt byfjellsforvalter Jan Robert Brandsdal.

Gjennom Byfjellsrådet har vi god kontakt med Bergen Bondelag, Bergen og Hordaland Turlag, Hordaland Fylkeskommune og Bergen kommune v/Idretts-
etaten, Bymiljøetaten, Helsevernetaten og Vann og avløpsseksjonen. Denne
kontakten er svært fruktbar, og gir nyttige innspill til vårt daglige arbeid.

Medlemstallet

Selskapet har i 2017 fått nye 21 medlemmer. Alle de nye er årsbetalende.
Avgangen har vært 41 medlemmer.

Vårt nye medlemstall er etter dette 1821, fordelt på 1174 årsbetalende og
647 livsvarige. Over tid registrerer vi at antall støttemedlemmer har en jevn
negativ tendens. En del medlemmer faller årlig ut på grunn av manglende
melding om adresse og status. Selv etter et betydelig arbeid, vil det alltid være
noen som det ikke er mulig å oppspore, og som derved må fjernes fra listene.

Selskapets administrasjon oppmoder medlemmer om å være flinke til å
gi beskjed ved slike endringer. Dette kan gjøres på e-post til: [erling@byfjell-
skogene.no](mailto:erling@byfjell-
skogene.no)

Mottatte gaver

Grieg Foundation og G.C. Rieberfondene har som tidligere gitt kjærkomne
økonomiske bidrag til Selskapets arbeid. Likeledes har vi i 2017 fått god
støtte fra Visjon Vest v/ Sparebanken Vest. Selskapet etablerte i 2015 Byfjell-
slauget, hvis formål er å sørge for vedlikehold av byens stolthet og fremste
merkevare. Vi takker medlemmene som deler patriotismen og samfunns-
engasjementet og det felles ansvaret vi har for våre byfjell, og tar del i lauget.
Dette er Jæger Automobil A/S, Norgesmøllene, ByBo A/S, Fritz Rieber, Trond
Mohn, Fløibanen A/S, Multiconsult, Stadsporten, Norwegian Hull Club, GC
Rieberfondene og EGD Holding.

Jevnlig får Selskapet små økonomiske bidrag fra gode venner av Natur-
parken. Midlene er svært kjærkomne, og hver krone blir brukt til pleie og
drift av områdene. Av disse giverene er ingen nevnt og ingen glemt.

Styret takker

Styret takker alle ansatte i Skogselskapet og Byfjellskogene A/S for godt utført
arbeid. Våre mange ulønnede medlemmer av Dugnadsgjengen, og andre som
gjør en innsats i Naturparken takkes spesielt. Andre partnere i Bergen kom-
mune, Bergen og Hordaland Turlag, Fløibanen og Fløirestauranten takkes og
for god hjelp og godt samarbeid.

Skogselskapet bidro til at Sykkel-VM ble en publikumsmessig suksess.

Foto: JL

Foto: ØØ

Høst ved Dræggehytten

Dræggehytten på Kvitebjørnen eller Jordalsfjellet som mange også kaller fjellpartiet, 480 meter over havet, fylte 90 år i beretningsåret. Den ble oppført i 1927 av en rekke buekorpsgutter som ønsket en plass å være i fritiden. Hytten står utsatt for vær og vind og er solid forankret.

Da den ble oppført var det byggeforbud i Bergen, hytten ble derfor oppført 20 meter inne i Åsane kommune, på gården Øvre Eides grunn. Værforholdene har krevd ekstra mye vedlikehold, og hytten har gjennomgått flere rehabiliteringer gjennom årene. I dag fremstår den som en av de mest velholdte på Byfjellene og er jevnlig i bruk. Terrenget rundt er preget av flere store myrer. Et lite furuholt, antagelig Byfjellenes høysete, ligger like bak hytten.

Saa snart man er kommet op over de steile styrtninger paa nordøst siden af Bergen, i høider paa 3 til 400 meter, er det et bakket ujævnt lände med aaser og dalsøkk, men i det hele en forholdsvis flatende fjældstrækning.

Professor Amund Helland (1915)

Bergens Skog- og Træplantningsselskap har fått anledning til å disponere denne annonsesiden til eget formål, og Selskapet sender derfor sin takk til

Oppstemten – «Signalstien» mot Byfjellene

Trappestien opp skaret til Ulriken, «Oppstemten», ble vedtatt bygget av Skogselskapets styret i 2015. Vi håpet på at vi ville motta mange gaver i forbindelse med vårt 150 års-jubileum 2018 og ønsket å gi gavene videre til Bergens befolkning gjennom en trappesti opp skaret til Ulriken.

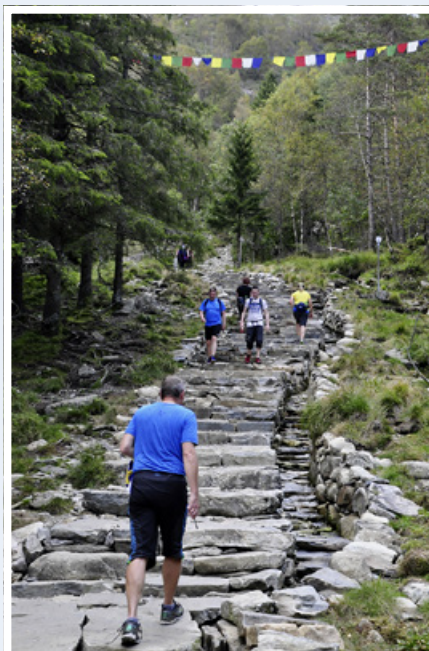
Hvorfor en slik forseggjort trappesti og hvorfor akkurat opp til Ulriken?

De som har gått flere ganger opp og ned til Ulriksmasten de sist 20 årene, har nok observert den kolossale slitasjen på terrenget som er et resultat av ivrige turbein blandet med Bergens nedbør. Nå er det så stor slitasje i terrenget i dette området, at 7-fjellsturen har lagt om løypen sin slik at en «sparer» Bjørndalen for videre store avrenninger.

God hovedsti opp til Ulriken vil få flere til å benytte den, slik at det blir mindre slitasje på de andre stiene, samt at flere med litt redusert fremkommelig kanskje klarer å gå opp eller ned fra toppen.

Det spesielle med Ulriken er at her må en ikke gå både opp og ned, en kan ta banen en vei. Vi som liker å bevege oss i ulendt terreng, blir alle mindre førlig i beina når alderdommen eller sykdom inntreffer.

Målet er å kunne ruste opp andre hovedinngangsporter til Naturparken ved seinere anledning. Skogselskapet har vært en pioner på dette området i snart 150 år ved hjelp av velvillige gaver og lite eller ingen offentlige midler. Ideen med å lette tilkomsten til naturparken lever videre, og blir stadig viktigere i et folkehelseperspektiv.

Erling Birkeland

Hjelp oss å nå toppen!

Alle som vil, kan bidra til finansieringen av Oppstemten ved å kjøpe ett eller flere trinn.

1 trinn koster kr 5000,- Da får du gavebrev, navn i jubileumsboken, + boken som vil utkomme i anledning Skogselskapets 150-årsjubileum i 2018.

Ønsker du å bidra med et mindre beløp, kan du kjøpe en del av en trinn. Du vil da få et gavebrev som takk for støtten.

Ta kontakt med Bergens Skog- og Træplantningsselskap

TELEFON 55 31 49 90 MOBIL 992 50 125 E-POST erling@byfjellskogene.no

www.byfjellskogene.no

Foto: ØØ

Skomakerdiket

Skomakerdiket ligger idyllisk og vakkert til, omkranset av planteskog og fine spaserveier. Stemmen, opprinnelig bygget i 1643, fikk sitt nåværende utseende i 1877 da bryggerier ved Det Sembske Bryggeri, Hans Isdahl på Kalfaret, bygget om og utbedret anlegget rundt vannet. Etter det har det vært flere store anleggsarbeid rundt vannets omgivelser.

Det er forbausende mange som ikke vet at Starefossen, som er så synlig når den har stor vannføring, dannes av bekken fra Skomakerdiket. Årsaken er nok at det punktet hvor fossen begynner, ute på brinken vest for Søndre Kamvei, ligger svært vanskelig til.

*Øletiketter fra Isdahl/
Det Sembske Bryggeri.*

Bergens Skog- og Træplantningsselskap har fått anledning til å disponere denne annonsesiden til eget formål, og Selskapet sender derfor sin takk til

HVA BETYR FJELLET FOR MEG?

Jeg er oppvokst på Søre Øyjord gård. Vi kan vel kanskje kalle det en fjellgård. Da jeg vokste opp der på begynnelsen av 1950-tallet var det ingen vei opp til Skytterveien og Hatleveien. Gården lå nesten helt for seg selv, med bare en nabogård nord for oss og Neevengården sør for oss.

Når man vokser opp et slikt sted, i fjellet, blir ofte fjellet en del av ens identitet. For det var Øyjordsfjellet og Sandviksfjellet vi som barn brukte som en form for lekeplass. Her klatret vi og gikk på oppdagelsesturer, og senere, når vi var blitt ungdommer, ble fjellet også brukt til fysisk aktivitet som det å gå på skøyter på Jomfrudammen (Garpetjern) og Langevannet. Langevannet hadde ofte en stålis som man ikke fant noe annet sted.

Jeg var også med i speideren, og speideren brukte også fjellet til sine aktiviteter. Ofte hadde vi samlinger på Posletten mellom Langevannet og Meyerdiket (Munkebotsvannet), med orienteringsløp og grilling. Den gangen fikk vi låne hytten Ravneberg som ligger på veien opp til Sandvikshytten. Her overnattet vi, og har mange gode minner fra tidlig ungdom som speider.

Flere av de aktivitetene vi som barn den gang drev med var vel kanskje ikke helt lovlig, men dog morsom. Langevannet og Meyerdiket var den gang drikkevannskilder, og det var forbudt å bade og fiske i disse vannene. Det var ikke alltid vi så disse skiltene, men moro var det i alle tilfeller – spesielt det å fiske etter bekkørret i elven mellom Langevannet og Meyerdiket. Senere i ungdomsårene ble fjellet brukt mer til trening. Da var det daglige turer på Øyjordsfjellet og Sandviksfjellet. Hunden vår Bella var alltid med. Da gjerne strekningen fra Jomfrudammen og over det vi kalte for «Signalen» til Øyjordsfjellet og tilbake, eller turer opp langs vannrennen fra Meyerdiket og videre opp mot Sandvikshytten, videre mot Ankerhytten og til Storevann og Skiveien tilbake til Munkebotn og hjem.

Fjellet ble også hyppig brukt av oss ungdommer til skigåing. I områdene rundt Skiveien opp mot Sandviksfjellet og Storevann var det hugget ut et område hvor man kunne drive med slalåmkjøring. I helgene trente vi oss ved å gå opp der og lage vår egen slalåmbakke.

I min ungdomstid var det flere som drev med duer, og det var i fjellet duekleivene ble bygget. Vi hadde duekleiver i nedslagsfeltet for skytebanens

Foto: Francisco Munoz

600 meters-bane. Det var et stykke å gå hver dag for å mate duene, men dette var slik vi hadde det den gangen. Det å bevege seg i fjellet var en del av det å vokse opp.

I tettertid har det vist seg at den motorikken man fikk ved å leke og bevege seg i fjellet som barn har vært svært positiv og er til og med vedvarende i min alder. Fjellet har, og kanskje spesielt Sandviksfjellet, vært interessant for utforskning av historie – både krigshistorie som vi finner ved Hellen festning og signalanlegget på Øyjorden. Også Sandviksbatteriet i Munkebotn var spennende utforskningsområder for gutter med litt eventyrlyst og fantasi. Øyjordsfjellet har også spor etter tidligere gruvedrift. Ishuset i enden av Langevannet og vannveiene ned til Meyerdiket og videre ned til Storemøllen var alle historiske minner fra hvordan fjellet var brukt som næring.

Fjellet bød også på et rikt dyre- og fugleliv. Det var mye fugl i fjellet, og spesielt når det var dårlig vær var det mye skogsfugl som trakk nedover. Hare var det også mye av i fjellområdet da jeg var gutt.

For områdene Sandviksfjellet, Munkebotn til Brushytten, over Rundemanen og tilbake rundt Sandviksfjellet, har Skog- og Træplantningsselskapet gjort en fantastisk jobb med å holde skogene vedlike og stier og veier fremkommelig for alle de som trenger og som bruker fjellet som rekreasjon. Nå blir det mye om Sandviksfjellet og Øyjordsfjellet fra min side, det er selvfølgelig fordi dette fjellet har vært helt spesiell i min oppvekst. Men Byfjellene for øvrig har også vært flittig brukt av både meg og min familie. Jeg husker vi gikk fra hytte til hytte om søndagen og fikk stempler en liten bok om at vi hadde vært der. Da vi hadde vært på samtlige hytter på Byfjellene fikk vi diplom. Jeg har kanskje to diplomer hjemme fra disse hytteturene i Byfjellene.

Fjellene i Bergen er en unik arena for både store og små, både til fysisk og psykisk velvære. Konkurranser har vi jo ofte også hatt i fjellet. Ikke bare orienteringsløp, men da jeg var ung hadde vi også skolemesterskap i utfor som gikk fra Ulrikens topp til Montana. Nå har det seg slik at det året jeg stilte var vi jo kanskje litt heldig, for da fikk jeg altså tredjeplassen blant skolene. Så Byfjellene rundt Bergen er vel den største skatten som Bergen har. Flere burde vite sin besøkestid og bruke fjellet mer. Det gir fred i sjelen og gir kroppen fysisk velvære.

En stor takk til Skog- og Træplantningsselskap for den jobben de gjør for oss bergensere!

Foto: ØØ

Tranehytten

I 1941 kjøpte Sportsklubben Trane en tomt på fire mål i Svartebotn, siden benevnt Tranehaugen. Kort tid etter freden i 1945 startet arbeidet med å oppføre en fjellhytte på området. To tømrede tyskerbrakker på Blåmanen ble overtatt og demontert. 3500 murstein fra brakker på Rundemanen ble båret til tomten. Tømrerarbeidet startet i mars 1948 og i desember 1949 sto hytten ferdig. Tranehytten ruver godt i landskapet med en grunnflate på 200 kvadratmeter. Store deler av første etasje er oppført i gråsteinsmur, de resterende ytterveggene i bindingsverk. I dag drive hytten av foreningen «Tranehyttens Venner».

*I Høiden – afsted over ur og bæk,
tilhobe vi saa monne vandre.
Her har vist jætter til dværgenes skræk,
leveret et slag med hverandre.*

Henrik Ibsen

Bergens Skog- og Træplantningsselskap har fått anledning til å disponere denne annonsesiden til eget formål, og Selskapet sender derfor sin takk til

AS J. E. MOWINCKEL
www.mowinckel.no

Fotograf ukjent, Nasjonalbiblioteket

Utsikt fra Tippetue ca. 1890

Fra Tippetue er utsikten vid mot vest. Markant i bildet tegnes profilen av Hegreneset med navn etter fuglen som lenge skal ha hatt kolonier der og i Hegrebukten, som vi dag kaller Nyhavn. I bakgrunnen på dette motivet ser man Askelands fjell, et av de syv autentiske.

Det finnes mennesker som syns de høre ekkoet etter sagaens lurtoner en stille kveld i Ytre Sandviken. Sagaen forteller at i år 1135 møttes Magnus Sigurdson og Harald Gilje hverandre i Bergen i feiden som skulle bli den siste dem imellom. I første omgang kom Harald og mennene hans seg unna ved å ta seg inn sør for Hegrenes. De gikk over Rothaugen, Øvrestredet og tuktet kongshirden i byen. Kongen selv, Magnus, fikk øynene stukket ut, noe som ga han oppnavnet «den blinde».

Bergens Skog- og Træplantningsselskap har fått anledning til å disponere denne annonsesiden til eget formål, og Selskapet sender derfor sin takk til

MED SKOGEN PÅ VEGGEN

Tekst og foto: Mai Isaksen og Øystein Skålevik

«Det bildet må jeg ha med på flyttelasset! Etter mange år i Bergen skal jeg flytte østover. Stien inn mot Skomakerdiket har jeg gått så mange ganger – det er et kjært minne som skal på veggen i den nye leiligheten min» – sa den godt voksne mannen som besøkte naturfoto-utstillingen i det gamle våningshuset på Øvre Bleken Gård.

Det er klart slike opplevelser er gode – å glede andre er den største gleden vi kan ha. Først og fremst er det Skogselskapet som skal berømmes, det er de som har plantet skogen – med god hjelp av ivrige skolebarn. Dugnads-gjengen skal også ha honnør, de sørger for å holde stiene gjennom skogen i orden slik at vi kan gå mest mulig tørrskodd dit vi skal. Vårt bidrag, å knipse et bilde, er gjort på et blunk – men det er godt å få være en del av fellesskapet som bringer glede til turfolket.

*Gårdsdriften er slutt men det er fortsatt nok å gjøre på Øvre Bleken
– her svinger skogmester Jørgen Frønsdal kantklipperen.*

I dag er skipene lastet med folk – fra alle verdens hjørner. Utsikt fra Øvre Bleken gård.

«Skal – skal ikke». En skogmester må ta mange avgjørelser. Denne stubben fikk stå – til glede for turfolk som går utenom stiene. Stubben begeistrer også de besøkende på fotoutstillingen, der flere versjoner av «Fløyentrollet» er med.

Det var i sommer vi fikk fornøyelsen av å henge bildene våre opp i det gamle våningshuset – på sjarmerende steinvegger fra 1700-tallet. Vi fikk også gleden av å vise frem det nyrestaurerte huset for bergensere og turister, og fortelle om den gamle gårdens historie – til stor begeistring for de besøkende.

Stort sett er vi opptatt med å vise frem hus og bilder til de mange besøkende, men innimellom får vi noen stille stunder. Da setter vi oss gjerne i solveggen og følger med på det som skjer på Sagen. Det er ofte en livlig aktivitet med vedlikehold av grusveiene, gressklipping og mye annet. Skogmesteren og folkene hans sørger for å holde alt i orden. I disse 1700-talls-omgivelsene er det også lett å «reise» tilbake i tid – og for våre indre øyne ser vi hvordan livet var her opp i Uren, som stedet en gang ble kalt, hvordan det var å drive gård på det karrige berget. Lar vi blikket gå utover ser vi den travle byen med folk og hester som haster omkring på bryggene og i de mange smitt og smau.

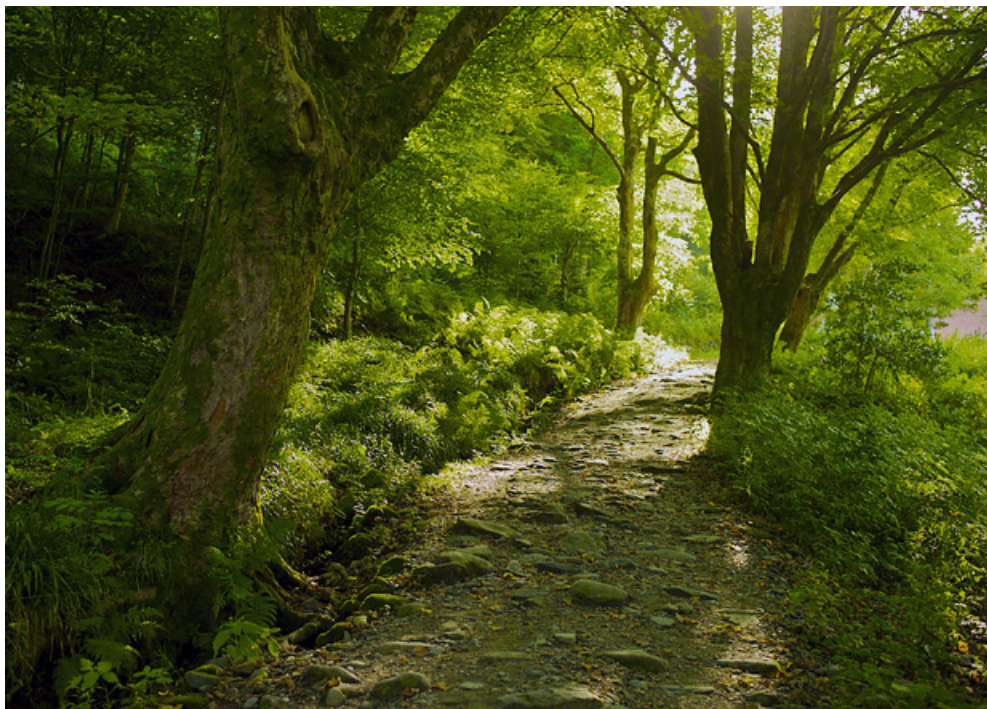
Vi ser finkledde folk spasere forbi gården på vei mot et godt måltid i Fløistuen, skogselskapets sitt serveringssted som sto oppe ved Fløipilen. Mellom alle de spaserende ser vi også keiser Wilhelm 2 og kong Oscar 2 dra forbi med

Fra utstillingen i våningshuset. Legg merke til søylen til venstre – den kommer fra gamle Fløistuen.

I blåtimen er utsikten fra Øvre Bleken blendende vakker.

Fosswinckels allé. Bildet fra snarveien opp fra Fjellveien er populært.

hest og kjerre. De møttes oppe i fjellstuen i 1896. Kanskje fikk folket her et glimt av det kongelige følget da de dro forbi?

I dag er den gamle ærverdige fjellstuen borte, den ble revet på 1960-tallet. Kun to søyler med fine utskjæringer er igjen etter den – de ble satt inn i våningshuset da det ble restaurert og kan ses her.

Utsikten fra Øvre Bleken er storslått. Gamlefolket på gården kunne sitte i vinduet og se tørrfiskskutene komme seilende inn fjorden mens vi kan se enorme cruise-skip komme inn til kaiene stappfull av turister fra alle verdens hjørner. Vi kan se passasjerene som haster avgåre innover mot byen – mange på vei til Fløyen. Både i sol og regn tar de beina fatt og går Fløisvingene – noen nedover mens andre går både opp og ned. På veien finner de oss – og her får de seg en velfortjent pust i bakken.

WOW! er kanskje det ordet vi har hørt mest fra turistene som besøker oss. Med ekte troll og naturbilder på veggene i denne juvelen av et hus begeistres gjestene.

Folk fra alle verdenshjørner har skrevet hilsener i gjesteboken.

«Koselig hus og flotte bilder – god atmosfære!», skrev Turid i gjesteboken. Folk fra alle verdenshjørner har tatt den lille avstikkeren fra Fløisvingene og ned til utstillingen. Etter å ha sett på bildene har mange satt seg i stuen med en kaffekopp, der har de også tatt seg tid til å skrive litt i boken – på all verdens språk:

«Danke für die schöne fotoausstellung», «Prelevasne fotografije. Bravo!», «Congratulations for capturing nature's beauty like this!», «Tres jolies photos, bravo l'artiste», «Merci pour la visite», «Magnifique!», «Lovely», «Beautiful work in a lovely place – Thank you», «Amazing Country! Your photograph invites to stay more to explore the wonderful nature you have here!», «Så flott å endelig få sjå bygningen frå innsida. Fint og ærverdig», «Flott at huset er restaurert og nydelige foto».

Også barn har skrevet i gjesteboken – «*Vi likte trolene veldig gåt*», skrev Lisa mens mange andre barn har tegnet flotte troll. Vi er litt overveldet for alle de rause ordene – men norsk natur er jo blendende vakker.

Og turistene kjøper gjerne med seg både postkort og plakater med norsk natur som troll, skog og fossefall. Besøkende fra byen kjøper også med litt norsk natur – gjerne på innrammet lerret som de kan henge på veggen.

Foto: Normanns kunstforlag, Nasjonalbiblioteket

Utsikt fra Furukammen, 1960-tallet

Med byutvidelsen 1. januar 1977 ble Store Sandviken, eller Korskirken Landsogn, som det offisielle navnet på bydelen var, innlemmet i Bergen. Dermed ble byens nordligste grense flyttet fra Mulelven til Fagerdalen på Lønborg. Ytre Sandviken fulgte nærmest med som en koloni under Indre Sandviken, uten kjørevei lenger enn til Storemøllen. Etter byutvidelsen ble dette endret. På 1880-tallet ble det anlagt en kjørevei fra Storemøllen til Helleneset. I 1907 ble spørsmålet om en ny og bedre veiforbindelse til Åsane drøftet. Landeveien over Munkebotn, anlagt i 1869–74, tjente ikke lenger til tidens krav. Den nye Helleveien måtte anlegges. Arbeidet startet i 1923 og var ferdig i 1930. Langs denne veien skulle bydelen reguleres og bebygges. Resultatet ser man på bildet over. Under oss ligger bebyggelse fra 1950-tallet på gården Solbakkens grunn. Lenger bak er bebyggelse på Lynghaugen fra 1930-tallet. Norges Handelshøyskole og Hatleberget studentby (1960-tallet) ruver godt i landskapet.

*Jeg er født innen fjellenes grenser,
jeg har Byfjordens glans i mitt blikk.
Jeg er stolt av å kalles bergenser,
det var navnet i dåpen jeg fikk.*

Bergens Skog- og Træplantningsselskap har fått anledning til å disponere denne annonsesiden til eget formål, og Selskapet sender derfor sin takk til

Foto: Mittet & Co. AS, Nasjonalbiblioteket

Fløyen sett fra luften

Fløibanens Øvre stasjon og restauranten sett fra en uvanlig vinkel ca. 1935. Skogen rundt bygningene har vokst atskillig siden den gang. Restauranten, ferdigstilt sommeren 1925, hadde på denne tiden en turbulent tilværelse med flere konkurser. På godværssøndager kunne det ofte være temmelig folksomt både inne og ute på den store terrassen. Men året består som sagt ikke bare av søndager. Restauratør fra 1932 til 1940 var fru Widding Helvik som også ledet Hotel Bristol på Torgallmenningen. I 1941 beslagla Wehrmacht store deler av bygget og beholdt det frem til krigens slutt. I dag har Fløirestauranten fått mye av sin gamle glans tilbake.

*Høyt over sentrum, det vakreste fjell,
Ja Fløyen gjør byen vår så spesiell.
Du kan være oppe på en, to, tre.
Ta med noen venner, her er mye å se.*

Arne Eide Olsen

Bergens Skog- og Træplantningsselskap har fått anledning til å disponere denne annonsesiden til eget formål, og Selskapet sender derfor sin takk til

BYFJELLENE

– ikke bare fryd og gammen

Av Trygve Hillestad

Hvis Byfjellene kunne snakke, ville de også kunne fortalt om mange dramatiske hendelser. Under den andre verdenskrig dominerte tyske soldater med befestning og herjinger. Etter krigen har det heller ikke vært mangel på dramatikk. Mange har blitt hardt skadd og flere har omkommet som følge av ulykker og akutt sykdom. Drap er også knyttet til Byfjellene, både påvist og antatt.

De mange redningsaksjonene i forrykende uvær er ofte dramatisk, søk etter savnede har sine egne utfordringer. Noen velger sin egen skjebne. Byens psykiatriske sykehus sin nærhet til deler av Byfjellene forklarer noen av de triste utfallene. De omtales sjelden i media.

9. juli 1974. Ulriksbanen har styrtet.

Foto: EB

Ulriksbaneulykken 9. juli 1974

er den mest dramatiske dødsulykken i Byfjellene med fire omkomne. Trekkvaieren til den ene gondolen med åtte mennesker om bord slitnet da den var kommet helt inn i øvre stasjon. Gondolen raste nedover og nødbremsene sviktet. Gondolen fikk sleng, hoppet av kjørevaieren og havnet i den bratte fjellsiden nedenfor den øverste masten.

Redningsmannskapene måtte gå fra Skiveien. En lege på Haukeland sykehus så ulykken og gikk straks beinveien opp banetraséen. Det bratte terrenget gjorde redningsarbeidet krevende. Solen stekte, fluene ble en plage på svette kropp og utstyrskofferter i plast seilte nedover i terrenget. Helikopterbistand kom ikke før etter flere timer. Fire av de åtte landet på steinet underlag og omkom. De fire andre landet på mykere underlag og ble kun lettere skadet. En av dem uten en skramme.

Flykrasj på Løvestakken

Til tross for et tungt skydekke over Bergen valgte en svensk kvinne på forretningsreise til Ålesund fly fra Bergen med ett enmotors Piper Cherokee-fly ved 07.30-tiden 3. august 1978. På vestsiden av Løvestakken fløy hun inn i så tykk tåke at hun valgte å snu 180 grader ut mot sentrum ved Skillingsbollen.

Med knappe 50 meters sikt fløy hun i retning Flesland da hun traff høyspentledningene ovenfor Grønnestølen. Ingen la merke til flyulykken. Strømbuuddet mørkla hele Fyllingsdalen. Strømbuuddet og flyet som etter hvert skulle ha landet på Flesland ble sett i sammenheng. Politi og pressefolk lette langs høyspentledningene og fant flyet i trærne ovenfor Grønnestølen. Det var delvis smadret foran, og den kvinnelige piloten satt død bak spakene. Armbåndsuret hennes ble funnet på bakken. Viserne var stanset klokken 07.46. Medlemmer i Bergen Aero klubb uttalte til media at flygingen var direkte uansvarlig og nærmest som selvmord å regne.

Byfjellene er et av stedene i landet med flest redningsaksjoner

«Gikk seg vill i uværet; satt 15 timer bak en stein på Vidden» «Dramatisk redningsaksjon» «To kvinner stod fast i Byfjellene» «Henter ned mosjonister fra Byfjellene ukentlig» «Mann reddet ned fra Byfjellene».

Avisoverskrifter om dramatikk i Byfjellene har det vært mange av i årenes løp. Vidden er byens høyfjell, på godt og vondt. Så bynært at det er vanskelig for mange å tenke høyfjell. Derfor er Byfjellene et av stedene i landet med flest redningsaksjoner. På fine dager er det mange som tar turen over byens tak. Varderekken og stien er lett å følge i godt vær. Om vinteren blir gode skispor fort tråkket opp. Samtidig skal man vokte seg vel for hurtige værumslag både sommer og vinter. Da kan Vidden fort bli en arena for kamp om liv eller død. Det samme gjelder Vareggen, Kvitebjørnen og de øverste partiene på Løvsstakken og Lyderhorn. Områdene ligger så høyt at værforholdene fort kan bli krevende og noen ganger livstruende.

Flere steder er det også veldig bratt og lett å falle utfor. Letemannskaper har ved flere aksjoner gjennom mange år møtt på værmessige utfordringer som har gått hardt ut over mannskapene. Under en leteaksjon etter en far og hans sønn en vinternatt med mye snø og sterk storm på Vidden, ble mannskapene slått i bakken av en vindkule med orkan styrke. En av dem ble blåst utfor fjellpartiet og nedover i retning gårdene på Borge. Han kom uskadd fra det. De andre letemannskapene måtte grave seg ned til stormen avtok. De savnede ble funnet og kom fra det med livet i behold.

De typiske hendelsene i Byfjellene er at man blir overrasket av uvær og dårlig sikt, ofte uten lokalkunnskap, uten kart, kompass og GPS, og med dårlig bekledning. Eller man er uheldig og vrikker en fot eller blir akutt, livstruende syk og må ha hjelp. Hvis ikke helikopter kan komme til unnsetning går timene veldig fort. Man skal være godt kjent for å kunne ta seg trygt frem når sikten er nede i knappe 10 til 50 meter.

Et godt eksempel er en hendelse i 2015 da mannskapet på legehelikopteret i Bergen så vidt klarte å komme to unge damer til unnsetning midt på Vidden. De to hadde tynne sportsklær og ble overrasket av dårlig vær. Det var kaldt, snøbyger og vindkast opp mot 50 knop. Flygingen var på grensen til å bli avbrutt. Begge to satt i ly bak en varde og skalv som aspeløv. Hadde de ikke blitt plukket opp av helikopteret ville de frosset i hjel før mannskap til fots hadde nådd frem.

I noen tilfeller har ikke redningsaksjoner blitt iverksatt før bekymrede pårørende har meldt sine kjære savnet. Ofte sent på kvelden og dårlig vær. Det er heller ikke alltid personer i nød kan tilkjennegi hvor de befinner seg. Nummer på hyttene i Byfjellene og i Kanadaskogen er i så måte et godt hjelpemiddel for nødetatene. Redningsmannskaper fra politiet, brannvesenet og luftambulansen i samarbeid med frivillige fra Røde Kors Hjelpekorps, Norske redningshunder og i Alpin redningsgruppe i Bergen, er godt trent for

oppgaven. Likevel har redningsmannskapene noen ganger hatt små marginer selv om man har fokus på å ikke ta unødige sjanser. Om vinteren er det ikke uvanlig å ta seg frem i sterk storm, kuldegrader, snødrev med dårlig sikt og noen ganger i dyp løssnø. Dette krever god bekledning, kondisjon og styrke langt bedre enn normalbefolkningen. I tillegg kreves god lokalkunnskap, gode ski- og orienteringsferdigheter og god kunnskap om livreddende førstehjelp og hypotermi (nedkjøling). Hvis ikke Ulriksbanen eller helikopter kan nyttes for å komme seg opp i fjellet, må mannskapene gå. Da blir tid og kulde ofte en like stor trussel som en eventuell skade eller akutt sykdom. Noen ganger har nødstedte vært så våt, kald og forvirret i dårlig vær at det ikke har vært forsvarlig å bringe dem ned igjen før været har roet seg. Da har hytter blitt brukt som ly. De 12 nødkjelkehusene i Byfjellene øst kan også benyttes til nødbiuak. Når en pasient er stabilisert begynner krevende transport til kjørbar vei. Ofte tar slike redningsaksjoner ganske mange timer.

Forsøkte å komme seg opp fra Dødsdalen til Ulriken

I mars 2003 måtte to turgåerne, en 29 år gammel kvinne og en 26 år gammel mann, reddes av helikopter og mannskaper fra Røde Kors Hjelpekorps og politiet etter å ha forsøkt å komme seg opp fra Dødsdalen til Ulriken. 20 meter fra toppen satte de seg fast i det isete og delvis snøkledd partiet. Redningsmannskapene fant de to forfrosne turgåerne på en fjellhyll etter mørkets frembrudd. De to skulle egentlig følge stien fra Isdalen til Vidden, men ombestemte seg og prøvde heller å komme opp den bratte og ulendte fjellsiden bak Ulriken. De to kom fra det uten skader. Redningsmannskaper fraråder likevel folk å ta seg opp denne fjellsiden, men heller bruke etablerte turstier.

Godt kjent, men likevel ikke godt nok

En godt voksen mann bosatt på Landås mente seg godt kjent på Ulriken etter å ha vært der flere ganger i måneden, uansett vær, i mange år. En dag ble han overmannet av så tett tåke at han måtte melde pass. Det ble en dramatisk opplevelse i mørke og uvisse; ville noen finne ham? Var virkelig redningsmannskapene bedre kjent og rustet enn ham selv? Tvil og frykt tok mer og mer tak, men redningsmannskapene klarte å finne ham, uskadd.

Schnitlersaken

En drapssak knyttet til Byfjellene er den såkalte Schnitlersaken fra 1963. Den da 30 år gamle tobarnsfaren Carl Jacob Schnitler voldtok, drepte og gjemte den 14 år gamle Rita Håkonsen i en vannverkskum ved Garpetjern (Jomfrudammen) i Munkebotn. Det gikk rundt halvannen måned fra Rita Håkonsen ble lokket med av Schnitler i hans lyse grå folkevogn i Mathopen til hun ble funnet av to arbeidere som skulle reparere en frossen vannledning ved Garpetjern. Da de åpnet en brannkum fant de Rita død og delvis avkledd.

Politiet satte i gang smelting av snø i området der liket av den 14 år gamle jenten ble funnet i en kum ved Garpetjern mellom Eidsvåg og Munkebotn.

Foto: BT

Politiet fant senere en av hennes hansker i en lagerbygning i Kong Oscars gate som Schnitler disponerte. Tydelige hjulspor fra en liten bil like ved kummen stemte overens med dekkene til Schnitlers folkevogn. Den gang var det tillatt å kjøre bil over Munkebotn og det var sannsynligvis årsaken til at ingen hadde reagert om de hadde sett en folkevogn i området. Schnitler ble dømt for drap og voldtekt.

Isdalskvinnen – en hendelse som ser ut til å ingen ende ha

En far og hans to unge døtre på tur fant en død kvinne halvveis oppbrent og avkledd på et bål i Isdalen i november 1970. Politiet iverksatt etterforskning som etter en tid brått ble avsluttet. Daværende politimester Asbjørn Bryhn og kriminalsjef Oscar Hordnes konkluderte med selvmord og saken ble lukket til stor frustrasjon og uenighet hos politibetjenten som var ansvarlig for etterforskningen. Det gjorde ikke saken mindre mystisk.

Denne tegningen av Isdalskvinnen sto på trykk i avisene, men ingen kjente henne igjen.

Tegning: Audun Hetland

*Her ble Isdalskvinnen
funnet. Her hadde hun laget
bål, her la hun seg ned for
å dø.*

Fremdeles vet ingen eksakt hva som hadde skjedd. Spørsmålene er fortsatt; hvem var denne 25–30 år gamle kvinnen som hadde reist rundt i Norge og Europa med ni ulike identiteter? Hun var ikke norsk statsborger. Hva gjorde hun da i Norge? Var hun spion? Var hun i så fall tilknyttet et østblokkland som Polen eller var hun Mossad-agent? Var marinens hovedbase Haakonsværn og den militære flyplassen på Flesland hennes etterretningsmål? Var det selvmord eller ble hun drept?

To spesielle leteaksjoner etter savnede

Søk etter savnede har som mål å finne en savnet i live. Byfjellene har mange områder der det er særdeles vanskelig å lete etter savnede. Ettersom tiden går og en savnet ikke blir funnet, endres søket til søk etter antatt omkommet. Hvis savnede ikke blir funnet blir saken lagt til side inntil eventuelle nye opplysninger foreligger. Dette er det politiet som avgjør. Noen ganger blir savnede funnet ved en ren tilfeldighet når turfolk begir seg bort fra stiene. Fortsatt er det savnede som man antar ligger død i Byfjellene.

To savnet-saker i Byfjellene er forbundet med mystikk. En av dem snakker de involverte fortsatt om den dag i dag; En ung mann forsvant plutselig fra sin kvinnelige turvenn kort tid etter at de var begynt å gå fra Ulriksbanens øverste stasjon på vei over Vidden til Fløyen. Mannen skulle slå lens, kvinnen snudde seg bort. Da hun etter å ha ventet ganske lenge snudde seg for å se etter ham var han forduftet.

En av de mest omfattende og langvarige leteaksjonene i Bergen pågikk i flere uker uten resultat. Noen uker senere ringte en ung mann en fin sommer formiddag til politiet og fortalte at han hadde funnet en død mann i bratt-henget mellom Ulriken og Vidden. Mannen befant seg fortsatt ved den døde. Han beskrev klærne som stemte med klærne til den savnede unge mannen. Mannen som ringte var ikke godt kjent, men beskrev stedet slik at politiet kunne peile ham noenlunde inn i området Isdalen/Dødsdalen. Han tilbød seg å være på stedet til politiet kom.

I løpet av samtalen fortalte han også at han var hjemmehørende i Ålesund og på besøk hos familie i Bergen. Han likte å gå tur i fjellet og siden været var så fint ville han gå tur fra Ulriken til Fløyen. På Ulriksbanen så han etterlysningsplakat med bilde av den savnede. Han fikk det for seg at han ville lete etter ham på turen over Vidden, og ba til Gud om hjelp til å finne den savnede. Da han kom mot Storevarden så han to ravner fly i sirkel

over fjellpartiet som går på nordsiden av Dødsdalen. Han fikk det for seg at ravnene var et tegn og gikk ut av hovedstien og i retning rett vestover mot Løvestakken. Han fulgte en lite brukt sti bort til et veldig bratt terreng ned mot Dødsdalen. Der fikk en sterk dragning nedover og fotet seg ned fjellsiden så godt han kunne.

Et stykke ned kunne han velge flere retninger. Han fikk en sterk følelse som førte ham i en konkret retning enda lenger ned den bratte fjellsiden, og der fant han den døde mannen under store einebusker. Nedenfor var det en kjempestor steinur som gikk helt ned til stien i Dødsdalen. En gruppe på fem personer fra politiet gikk opp Isdalen mot Dødsdalen. De hadde kontinuerlig telefonkontakt med mannen som ventet sammen med den døde. Klokken var rundt 16.30 og solen stekte fra en skyfri himmel. Fra stien måtte de forsere en stor steinur i brattsiden for å komme opp til mannen.

To i følget kom seg ikke videre og returnerte. De tre andre kom omsider opp til den unge mannen som satt på en stein som om ingen ting hadde skjedd. Førsteinntrykket skapte sterk tvil til hele historien hans. Spesielt siden terrenget var så vanskelig å ta seg frem i. Hvorfor i huleste skulle han som sa at han var ukjent i området plutselig bevege seg ned den bratte fjellsiden fordi han fikk en sterk følelse som han mente var tegn fra Gud? Og attpåtil finne en død mann som det hadde vært lett som omfattende etter? Da mannen ble spurt om hvor den døde var, pekte han på noen einebusker rundt ti meter bortenfor.

«Jeg gikk bort dit, men så ingen død mann. Da ble min skepsis om mulig forsterket enda mer. Litt irritert i stemmen ba jeg ham forklare nøyaktig hvor den døde var. Nå var jeg bortimot sikker på at mannen ikke var i lodd og at han drev gjøn med oss.

Han gjentok med rolig stemme; *«den døde ligger rett ved siden av deg, under einebuskene.»* Jeg dro en stor einebusk til siden og der så jeg en grønnkledd skikkelse. Helt utrolig. Jeg så ham ikke på en knapp meters avstand før jeg tok einebuskene til side.

Hvordan kunne da denne mannen ha sett den godt skjulte døde i et terreng så bratt at de fleste ville hatt mer enn nok med å holde fokus på å komme seg trygt ned? Hvis de i det hele tatt hadde våget å ta seg ned den veien?», uttalte en av de tre i følget fra politiet noe senere. Den døde, som var identisk med den savnede unge mannen, ble fraktet ned med helikopter. Politiet fant ikke noe som tydet på en kriminell handling, og det ble heller ikke avdekket noen som helst forbindelse mellom den døde og mannen som fant ham.

Ung jente forsvant fra Psykiatrisk klinikk

En annen spesiell leteaksjon var i midten av 1980-årene. En jente i 20-årene som var langtidspasient ved Psykiatrisk klinikk i Haukelandsbakken, fikk i gode perioder gå tur i alene i området ved Svartediket. Om sommeren likte hun å sole seg og bade i vannet.

En fin sommerdag forsvant hun helt. Leteaksjonen var resultatløs. Familien ba den synske Anna Elisabeth Westerlund om hjelp. Politiet i Bergen brukte ikke synske i letingen etter savnede. Politiførstebetjenten som den gang var ansvarlig for etterforskning av savnede, hadde en annen mening. Han hadde flere ganger erfart at Westerlund, tilkalt av pårørende, hadde påvist flere savnede i Bergen. Politiførstebetjenten deltok derfor i all hemmelighet i flere møter med Westerlund. Også denne gang.

Fra sitt faste rom i syvende etasje på Hotel Norge fikk Westerlund en sen kveldsstund et syn som ble knyttet til den savnede. Hun laget en skisse over området mellom Psykiatrisk klinikk og Tarlebøveien. Ved Svartediket satte hun et kryss helt ved vannkanten, et stykke inn i dalen fra demningen. «Der er det noe som har med saken å gjøre.» sa hun ivrig til politiførstebetjenten og de andre som var sammen med henne. Noen dager senere iverksatte politiførstebetjenten en større leteaksjon basert på «nye opplysninger i saken», som det het offisielt. Hva opplysningen gikk ut på og hvem som hadde kommet med dem ble holdt hemmelig.

Politiførstebetjenten fulgte spent med søkekjeden fra Røde Kors Hjelpekorps som gikk mellom Tarlebøveien og vannkanten. Tegningen hadde han i lommen. Et tungt skydekke lå over Bergen. Da søkekjeden var kommet et stykke innover dalen brøt plutselig en kraftig solstråle gjennom skydekkeket og lyste ned i vannet et par meter ut fra vannkanten. Hun som gikk nærmest vannkanten så at solstrålen lyste på klær som lå på bunnen et lite stykke ut i vannet. Både klærne, som lå pent sammenbrettet, og et smykke tilhørte den savnete unge jenten. Da hun forsvant var vannstanden mye lavere, og klærne lå da på tørr grunn. Senere ble det iverksatt søk med undervannskamera uten resultat. Hun er fortsatt ikke funnet.

Anna Elisabeth Westerlund.

Foto: TI

DUGNADSGJENGEN FEIRET 20-ÅRSDAG I NOVEMBER

Av Øivind Øvrebotten

---

23. november ble Dugnadsgjengens 20-årsjubileum feiret i Nybygget på Sagen. I tillegg til et drøyt 30-talls aktive dugnadskarere fra 68 til nær 90 år var det også representanter for tidligere medlemmer av gruppen, skogmester, nåværende og tidligere styreledere, styremedlemmer som var med på oppstarten av gruppen, og innbudte gjester fra gode samarbeidspartnere i Fløibanen og Smøråsgjengen. Eldstemann blant de inviterte var Christian Rieber fra Smøråsgjengen som ennå er aktiv med motorsag i sitt 93. år! Menyen var hjortegryte med tilbehør til middag og karamellpudding til dessert med dertil egnet drikke, og bløtkake med kaffe og avec etterpå, og serveringen sto frivillige Skogselskapsvenner for. Takk for strålende innsats.

Det ble en flott fest med sang med pianoakkompagnement, gode taler og mange lovord om Dugnadsgjengens innsats på Fløyen og i Våkendalen, under Ulriken, i Munkebotn og på Løvestakksiden, alt til glede for den som liker å gå tur i Skogselskapets forvaltningsområde. Og praten gikk livlig blant festdeltakerne.

Selve festen ble gitt i gave til Dugnadsgjengen av det sittende styre, og fra Fløibanen kunne direktør Anita Nybø invitere hele Dugnadsgjengen til lunsj etter endt dugnad i Fløistuen på første samling i januar. Og Christian Rieber overrakte flotte fleece-jakker til alle medlemmene i Dugnadsgjengen.

Hele fem personer som har vært med i Dugnadsgjengen siden oppstarten, og som fremdeles er aktive, fikk utlevert sine bevis for dette. Det var Børre Liland (Dugnadsgjengens leder siden starten), Bjørn Kahrs, Arild Tronstad, Hans Jacob «Hanka» Engeberg og Richard «Rikken» Jentoft.

Dugnadsgjengen i Skogselskapet er en ytterst oppgående gjeng på 34 pensjonister som gjør masse frivillig og nyttig arbeid for stiftelsen hele året, og innsatsen med motorsag, greinsakser, håndsager, spader, hakker, spett og river i skogen, på stiene, i grøftene og langs turveiene er imponerende. I 2017 hadde gjengen 56 arbeidsøkter på tilsammen 5591 arbeidstimer, og etter en beskjeden start for 20 år siden har slike høye tall blitt bokført hvert år siden 2011! De legger nok ikke ned disse redskapene med det første. Gratulerer med jubileet!

*God stemning ved
jubileumsbordet.*

Foto: EI

*Christian Rieber
hilser fra Smørds-
gjengen.*

Foto: EI

*Disse har vært med siden
starten. Fra v.: Bjørn W.
Kahrs, Arild Tronstad,
Hans-Jacob Engeberg
(Hanka), Børre Liland og
Richard Jentoft.*

Foto: EI

Foto: Marthinus Skøien, Nasjonalbiblioteket

«Udsigt fra Fløien»

Lørdag 5. august 1899 kom Bergens satiriske ukeblad, «Revyen» ut med sitt nr. 32b, 6.årgang. Halve forsiden denne sommerlørdagen av prydet av et dikt, satt opp med 14 punkt store antikvatyper og illustrert med fotografier henholdsvis av Tyskebryggen og Torgallmenningen. Diktet bar tittelen «Hilsen til Bergen» og var usignert. Årvåke lesere, og det var det mange av, gjettest nok på at forfatteren var den unge litterat Henrik Jansen. Han hadde det siste halvannet år offentliggjort en rekke litterære arbeider i Joachim Lampes beryktede organ. Dette var typisk i hans gate. Noen år senere offentliggjorde Jansen en forbedret utgave av diktet. Slik lød første vers i original:

*Jeg hilser dig, du stolte By blant Fjelde,
Du Kyrres gamle minderige stad!
Du By med Glans fra Norges Sagavælde,
Dig vier jeg mit enkle Hyldingskvad!
Og aldrig drog mig Sydens varme Vover,
Som Dig du solbelyste Puddefjord.*

*Og aldrig mere skjøn end naar jeg over,
Din Bølge gled mot elskte Fædrejord.
Jeg hilser Dig naar Solens glans forgylder,
Din Sommers blomsterflor omkring din Favn.
Og hele Dalen i et Guldslør hyller,
Da mangler min Begeistring Ord og Navn.*

Bergens Skog- og Træplantningsselskap har fått anledning til å disponere denne annonsesiden til eget formål, og Selskapet sender derfor sin takk til

VI STØTTER SELSKAPETS ARBEID

FOTO: ØØ

Fantoft Hagesenter –
Askøy Hagesenter

Nyggårdsgaten
Maling & Jernvare

Maskinentreprenør
Telefon 950 46 043

Jordalsv. 16 – 5105 Eidsvåg
Tlf. 55 95 33 09 – Fax. 55 95 33 10

Foto: TH

Rundingene på Løvestakken

Løvestakken ruver høyest av Byfjellene i vest. Tidligere ble navnet stavet forskjellig, «Laustock Field», «Lauvstak Field», «Loustokken», «Laustak» og «Laustakken», kjært barn, mange navn. Fra midt på 1800-tallet ble navnet Løvestakken stadig oftere brukt. Det kan ha en sammenheng med at fjellet har en fasong som kan minne om en løvestakk. Skogselskapets første plantefelt på slutten av 1860-årene var på gården Uren, ved foten av Løvestakken. I årene som fulgte ble det plantet på Ny-Krohnborg, Stranden og Solheimsbakken. Plantingen på Løvestakken ble fullført i 1876. Ved knausen «Skillingsbollen» anla Forsvaret under første verdenskrig to mindre betongfundament til et planlagt luftvern batteri. Man fryktet et angrep av bestyrkede luftskip, Zeppelinere, mot strategiske forsvarsanlegg. Det ble med fundamentene, freden kom før kanonene ble montert. Stedet ble senere døpt «Rundingene» på folkemunne, og er i dag omgjort til koselige rasteplasser med god utsikt mot Ulriken.

*Hil dig norske by, «Bergen aldrig ny»,
Gammeldags og evig som din Holbergs lune ...*

Bjørnstjerne Bjørnson

Bergens Skog- og Træplantningsselskap har fått anledning til å disponere denne annonsesiden til eget formål, og Selskapet sender derfor sin takk til